

Danmark afstod ligesom de øvrige nordiske lande, og der blev i øvrigt stemt på samme måde som i 4. udvalg.

Nordrhodesia og Nyasaland.

Da udviklingen i de to protektorater Nordrhodesia og Nyasaland har formet sig efter omtrent samme retningslinjer, er de to spørgsmål oftest blevet behandlet under ét i koloniudvalget. Nedenstående fremstilling indeholder derfor dels et afsnit om hvert af de to områder, dels fællesafsnit om koloniudvalgets og generalforsamlingens betænkning med spørgsmålet.

1. Nordrhodesia.

Nordrhodesia er beliggende i den sydlige del af Centralafrika og grænser mod nord til Congo (Leopoldville) og Tanganyika, mod øst til Nyasaland, mod syd til Mozambique, Sydrhodesia og Sydvestafrika samt mod vest til Angola. Landet har et areal på ca. 750.000 km² og en befolkning på ca. 2,5 millioner, hvoraf ca. 77.000 europæere. Det europæiske befolkningselement er væsentligt større i Nordrhodesia end i Nyasaland og har hidtil behersket landets økonomiske liv. Som besidder af verdens fjerde største kobberforekomster har landet en betydelig minedrift.

Fra 1888 til 1923 blev området administreret af The British South Africa Company, men blev i 1924 undergivet britisk kolonistyre med status som protektorat. En del af den lokale forvaltning har dog været overladt de traditionelle afrikanske myndigheder. I 1953 knyttedes det sammen med Sydrhodesia og Nyasaland i Føderationen Rhodesia og Nyasaland.

Landet havde siden 1924 et vist, omend meget begrænset, indre selvstyre, som dog fortrinsvis blev udøvet af det europæiske befolkningselement. Det afrikanske flertal i befolkningen havde således indtil forfatningen af 1962 kun 8 repræsentanter ud af det lovgivende råds 27 valgte medlemmer.

Efter en resultatløs forfatningskonference i efteråret 1960, hvorunder den britiske regering havde søgt at sikre noget større hensyntagen til afrikanernes interesser, frem-

kom den britiske regering i februar 1961 med et forfatningsforslag, som skulle søge i videst muligt omfang at tilfredsstille både afrikanerne og den europæiske befolkning. Forslaget antoges dog almindeligt at ville sikre afrikanerne et flertal i den lovgivende forsamling. På grund af modstand fra føderationsregeringens side blev forslaget imidlertid i juni samme år revideret og fremlagt i en ny form, som ikke indebar mulighed for afrikansk dominans. Dette udløste på den anden side voldsomme protester fra afrikansk side, og omfattende uroligheder udbrød i Nordrhodesia. På denne baggrund fremkom den britiske koloniminister i februar 1962 med en række ændringer til det foreliggende forfatningsforslag, således at det måtte formodes at give mulighed for afrikansk flertal i den lovgivende forsamling.

Fra afrikansk side blev forslaget ikke mødt med særlig begejstring. Det vigtigste afrikanske parti, Kenneth Kaundas United National Independence Party, (UNIP), forkastede forslaget, fordi det ikke gav afrikanerne fuld lighed med europæerne. Partiet lovede dog at ville deltage i de planlagte valg på betingelse af, at forbudet mod visse politiske partier ophævedes, at de politiske fanger blev frigivet under et generelt amnesti, samt at politiske anholdelser fremtidigt skulle være forbudt.

Den nye forfatning for Nordrhodesia trådte i kraft i september 1962, og den 30. oktober 1962 afholdtes valgene til den lovgivende forsamlings 45 pladser.

Antallet af registrerede vælgere til de 15 overvejende europæiske pladser udgjorde ca. 37.000, medens der til den overvejende afrikanske valglistes 15 pladser var indregistreret i alt ca. 91.000 vælgere.

Valgets resultat blev i første omgang, at ingen af de deltagende partier fik et absolut flertal i den lovgivende forsamling. The United Federal Party (UFP), der som det fremgår af navnet, gik ind for Føderationens opretholdelse og navnlig fik tilslutning fra den europæiske befolkningsgruppe, fik 15 repræsentanter, medens UNIP opnåede 14 repræsentanter. African National Congress (ANC) under ledelse af Harry Nkumbula fik kun valgt 5 repræsentanter.

De supplerende valg i december 1962 ændrede ikke styrkeforholdet mellem partierne UFP, UNIP og ANC. 8 pladser i for-